

Asia: VN/33945/2023

## **Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta**

Opetus- ja kulttuuriministeriö on laatinut esityksen, jossa ehdotetaan muutettavaksi lukiolakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia, oppivelvollisuuslakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

Ehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tiukasti rajatuin kriteerein, luoda lukiodiplomeille valtakunnalliset kriteerit sekä mahdollistaa pakollisen ylioppilastutkintokokeen korvaaminen taito- ja taideaineen kokeella.

Osana oppimisen tukea hallitus säätää lukio-opiskelijoiden oikeudesta tukiopetukseen varmistaakseen jokaiselle opiskelijalle riittävän tuen edetä lukio-opinnoissa. Tarkoituksena on myös uudistaa lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä vastaamaan paremmin lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry pitää esityksen tavoitteita kannatettavina, mutta näkee niiden käytännön soveltamisessa tarkentamista.

#### **2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset**

Ehdotetuilla muutoksilla vahvistettaisiin lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opiskelijoiden oikeudesta saada tuki- ja erityisopetusta. Tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä lisättäisiin niiden opiskelijoiden osalta, joilla on perusopetuksen päättyessä ollut voimassa oleva erityisen tuen päätös. Tavoitteena on selkeyttää oppimisen tuen järjestelmää ja yhtenäistää tukiketjua varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

SAK pitää lakiesityksen tavoitteita kannatettavina. Toisen asteen opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että myös lukioissa opiskelijoille turvataan oikeus oppimisen tukeen ja erityisopetukseen. Niin ikään esitys oppimisen tuen jatkuvuudesta kouluasteelta toiselle siirryttäessä on kannatettava. Tämä edellyttää, että tiedon siirtymisen käytänteiden on oltava selkeät, jotta erityisen tuen päätös siirtyy sujuvasti, oikea-aikaisesti ja tietoturvallisesti perusopetuksesta lukiokoulutukseen.

SAK kiinnittää huomion siihen, että opiskelijat tarvitsevat yhä enemmän monialaista tukea, jossa yhdistyy oppimisen tuki, opiskeluhuollollinen tuki ja mahdollisesti oppilaitoksen ulkopuolinen tuki. Siksi on tärkeää, että opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen vaikuttava lainsäädäntö muodostaa selkeän kokonaisuuden. Tämä tulee huomioida oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä oppivelvollisuuslain mahdollisissa tulevilla muutoksissa.

SAK kiinnittää huomion opetushenkilöstön rooleihin ja yhteistyöhön. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. SAK huomauttaa, että ehdotetussa säädösluonnoksessa opetushenkilöstön yhteistyö näyttäisi kaventuvan vain muuhun oppimisen tukeen. Tämä voi vaikuttaa opiskelijoiden asemaan ja vaikeuttaa tuen tarjoamista. Esityksessä onkin syytä tarkentaa, milloin on kyse oppimisen tuesta, tukiopetuksesta tai erityisopetuksesta ja miten näiden järjestely lukioissa toteutuu opiskelijan tarpeita parhaiten vastaavalla tavalla.

### **3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset**

Esityksessä ehdotetaan lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamista siten, että kattava lukioverkko säilyisi. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteisiin ehdotettavat muutokset kohdistuvat niin sanottuun pienten lukiodien lisään. Alle 200 opiskelijan kokoisen koulutusta järjestävän kunnan tai kuntayhtymän yksikköhintaa korotettaisiin, jos se katsottaisiin syrjäiseksi tai jos sen kansalliskieliin kuuluva opetuskieli on vähemmistökieli kunnassa, jossa opetusta pääosin järjestetään. Muiden alle 200 opiskelijan koulutuksen järjestäjien rahoitusta korotettaisiin opiskelijamäärän perusteella, mutta vähemmän. Muutokset tehtäisiin kolmen vuoden siirtymäaikana.

SAK pitää toisen asteen koulutuksen valtakunnallista saavutettavuutta tärkeänä lähtökohtana rahoitusta uudistettaessa. Nuorten ikäluokkien pieneneminen useimmilla paikkakunnilla ja useimmissa seutukunnissa on haaste, joka esityksessä on tunnistettu ja huomioitu. Laajennettu oppivelvollisuus asettaa toisen asteen koulutuksen saavutettavuuteen omat reunaehdot. Rahoitusuudistuksen tulee mahdollistaa oppivelvollisten maksuton koulutus opiskelun loppuun saakka.

Rahoitusjärjestelmän tulee mahdollistaa tarkoituksenmukaiset ratkaisut, joilla koulutuksen saavutettavuudesta voidaan huolehtia. Tästä syystä SAK katsoo, että on tarpeen edelleen kehittää

rahoitusjärjestelmään sellaisia vaihtoehtoja, joilla koulutuksen järjestäjien tosiasiallisia yhteistyön mahdollisuuksia edistetään ja koulutuksen saavutettavuuteen liittyviä haasteita kyetään paikallisesti ja seutukunnittain ratkomaan. Tarkastelussa pitää huomioida yläkoulujen ja toisen asteen koulutuksen järjestäjien yhteiset resurssit erityisesti opetushenkilöstön ja tilojen käytön suhteen. Näin pystytään huolehtimaan laadukkaasta koulutuksesta läpi oppivelvollisuuden.

#### **4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset**

Ehdotuksessa esitetään, että lukiokoulutuksen ja ylioppisastutkinnon voisi jatkossa suorittaa suomen ja ruotsin kielen ohella myös englannin kielellä. Suorittamista rajattaisiin tarkoin kriteerein ja varmistettaisiin, ettei englanninkielinen koulutustarjonta uhkaa kansalliskielistä koulusivistystä. Tarkoituksena on vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten toimijoiden ja paluumuuttajien keskuudessa. Perusteluissa arvioidaan, että englanninkielisen lukiokoulutuksen aloittaisi valtakunnallisesti noin 300–400 opiskelijaa vuosittain painottuen suurimpiin kaupunkeihin.

SAK katsoo, että englanninkielinen lukiokoulutus voi tarjota vaihtoedon rajatulle kohdejoukolle opiskelijoita suorittaa suomalainen lukion oppimäärä. Esityksen vaikuttavuutta on kuitenkin vielä syytä jatkoselvittää. On muun muassa varmistettava koulutuksen järjestäjien tosiasialliset valmiudet ja kyky järjestää opetus kokonaisuudessaan englannin kielellä täysin vastaavin tutkinnon perusteiden kuin kansalliskielillä. Opettajien täydennyskoulutuksen tarpeet tulee huomioida.

Riittävän opetuksen rinnalla on ratkottava kysymys riittävästä oppimateriaaleista ja ylioppilastutkinnon järjestämisestä, kuten ylioppilastutkinnon kokeiden ja koejärjestelmien toteuttaminen englannin kielellä. Kustannusvaikutusten ohella olisi vielä syytä kirkastaa englanninkielisen lukion ja jo olemassa olevan IB-tutkinnon suhdetta. SAK pitää perusteltuna, että koulutusvienti on rajattu englanninkielisen lukiokoulutuksen ulkopuolelle ja että OKM on järjestämisluvan myöntävä viranomaisena.

SAK pitää tärkeänä, että opiskelijoiden integroitumista Suomeen edistetään ja riittävää kotimaisten kielten taitoa vahvistetaan. Etenkin, mikäli tavoitteena on, että opiskelija jatkaisi jatko-opintoihin ja työelämään Suomessa. Monien työpaikkojen vaatimukseen kuuluu riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, joten lukiokoulutuksessa olisi erittäin tärkeää taata myös näiden kehittyminen. Tästä syystä SAK pitää hyvänä, että pakollinen äidinkielen ja kirjallisuuden (S2/R2) koe vaaditaan myös englanninkielisessä lukiokoulutuksessa. Yhteiskuntaan integroitumisen näkökulmasta myös vaatimus suomalaisen kulttuurin, historian ja toimintatapojen tuntemuksesta ja omaksumisesta on perusteltua.

#### **5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset**

Esityksen mukaan yhden viidestä pakollisesta ylioppilaskokeesta voisi jatkossa suorittaa taito- ja taideaineiden kokeella musiikista, liikunnasta tai kuvaamataiteista. Suorittamisen tavan

kehittämisen lähtökohtana olisivat nykymuotoiset lukiodiplomit, joille luotaisiin valtakunnallinen kriteeristö.

SAK kannattaa esitystä taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeesta. Taito- ja taideaineiden kokeen lisääminen osaksi ylioppilaskoetta mahdollistaa osaamisen osoittamisen monipuolisesti. Uudistus nostaisi taito- ja taideaineiden osaamisen muiden oppiaineiden rinnalle, mikä todennäköisesti kannustaisi niitä opiskelijoita, joiden vahvuudet painottuvat kyseisiin aineisiin. Uudistus myös tukisi niitä opiskelijoita, jotka aikovat hakeutua lukion jälkeen taidealalle tai liikunta-alalle.

Jatko-opintoihin siirtymisen kannalta oleellinen kysymys on, miten jatkossa korkea-asteen opiskelijavalinnoissa huomioidaan taito- ja taideaineen kirjoittaneen henkilön arvosana. Esityksessä vaikutuksia on arvioitu positiivisesti suhteessa taide- ja taitoalojen jatko-opintoihin hakeutumiseen, mutta käytännössä lähes kaikilla muilla koulutusaloilla yliopistossa se asettaisi hakijat epäedulliseen asemaan. Aihe vaatii jatkoselvitystä.

Myös suhde kaksoistutkintoa suorittavien opiskelijoiden opintoihin tulee selvittää. Nykyistä lakia ylioppilastutkinnosta (502/2019) säädettäessä lisättiin ylioppilastutkintoon viides pakollinen koe. Tällöin arvioitiin, että tutkintorakenteen muutos ei aiheuta ongelmia valtaosalle tutkinnon suorittajista, mutta tunnistettiin mahdolliset haasteet kahta tutkintoa, ammatillista perustutkintoa ja ylioppilastutkintoa, suorittaville sekä opiskelijoille, joilla on muutoin haasteita suoriutua ylioppilastutkinnon kokeista, ja myös aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen opiskelijoille. Kokonaisuutta pitäisi tarkastella yhdessä opetussuunnitelmatyön kanssa arvioiden lukion pakollisten opintojen määrää kokonaisuudessaan. SAK esittää harkittavaksi voisiko taide- ja taideaineiden kokeen suorittaa pakollisen kokeen sijasta vapaaehtoisena ylimääräisenä kokeena.

## **6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset**

SAK puoltaa esitystä ja pitää tärkeänä, että opiskelijoiden oikeusturva kokonaisuudessaan toteutuu lukion tilauskoulutuksessa.

## **7. Muut kommentit**

-

Vanhala Laura  
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työ- ja turvaosasto,  
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry